

**ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดี
เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา**
**Factors Influencing Farmer's Decision Making in Good Agricultural Practice (GAP) of Mango
Production Project in Pak Chong District, Nakhon Ratchasima Province**

จิราวรรณ เลิศคุณลักษณะ¹ ปัญญา หมั่นเก็บ¹ และธำรงค์ เมฆโหรา¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเกษตรกรที่ผลิตมะม่วงใน อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 260 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 46.19 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4.32 คน ประสบการณ์ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 10.88 ปี พื้นที่ปลูกมะม่วงเฉลี่ย 39.93 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี 1,233 กิโลกรัม มีรายได้จากการผลิตมะม่วงเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี 102,580 บาท และรายจ่ายจากการผลิตมะม่วงเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี 82,904 บาท แรงงานครัวเรือนเฉลี่ย 2.02 คน แหล่งเงินทุนและสินเชื่อที่ใช้ในการผลิตมะม่วง ส่วนใหญ่กู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เกษตรกรทั้งหมดได้รับข้อมูลข่าวสารด้าน GAP และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพื่อรับข้อมูลข่าวสารเฉลี่ย 2.02 ครั้งต่อปี มีประสบการณ์การฝึกอบรมเฉลี่ย 1.45 ครั้งต่อปี และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์กับเกษตรกรรายอื่นเฉลี่ย 17.30 ครั้งต่อปี สภาพพื้นที่สวนเป็นที่ลาดเชิงเขามากที่สุด แหล่งน้ำใช้ในการเกษตรส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วง GAP ของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เกษตรกรมีการปฏิบัติตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม จากการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกพบว่า มีเพียง 4 ปัจจัย ได้แก่ สถานะสภาพทางสังคม การศึกษา และสภาพพื้นที่สวน เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก และอายุ เป็นความสัมพันธ์เชิงลบ ข้อเสนอแนะ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมโดยผ่านผู้นำชุมชนเพื่อถ่ายทอดให้กับเกษตรกรต่อไป

คำสำคัญ : การผลิตมะม่วง, เกษตรกรที่ดีที่เหมาะสม

Abstract

This study aimed at exploring factors influencing farmer's decision making in Good Agricultural Practice (GAP) of mango production project in Pak Chong District, Nakhon Ratchasima Province. Interview schedule was applied with 260 farmers. The descriptive statistics and logistic regression analysis were used for data analysis.

The results showed that most respondents were female, 46.19 years of age, and were graduated above elementary educational level. The average household members were 4.32 persons. The experience

¹สาขาวิชาพัฒนากาเกษตรและการจัดการทรัพยากร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

in growing mango was 10.88 years on average, the average mango farm area was 39.93 rai with the average production of 1,233 k.g./rai/year. The average incomes from mango production were 102,580 baht/rai/year with the average cost of 82,904 baht/rai/year. The average household labors involved farming were 2.02 persons. Most famers borrowed money from BAAC for mango production, they had received agricultural information in GAP. The majority of samples were not community leaders. They contacted with the GAP officer 2.02 times a year on average, attended training program in GAP 1.45 times a year, and exchange the knowledge on GAP with other farmer 17.30 times a year. Farm location was sloping hillside. Water resource supply mainly depend on rain. Their knowledge and practice on GAP were high level. The results of Logistic Regression Analysis revealed that three factors influenced farmers decision making in GAP of Mango Production. Positively factors were community status, education and topography, where as negatively factor was age. The recommendations should be provided more regularly appropriate training and knowledge in GAP of mango as well as through community leaders to transfer to farmers.

Key words: Mango Production, Good Agricultural Practice (GAP)

คำนำ

ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นของโลก (Tropical Climate) มีภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชพันธุ์ จึงทำให้สามารถผลิตพืชผลทางการเกษตรได้หลากหลายชนิดโดยเฉพาะไม้ผลเขตร้อน เช่น มะม่วง ลำไย มังคุด เงาะ และทุเรียน เป็นต้น มีผลผลิตได้ตลอดทั้งปี ทำให้ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตไม้ผลเขตร้อนที่ขึ้นชื่อประเทศหนึ่ง (ธนวรรจิต สีหาบุตร. 2547)

กรมส่งเสริมการเกษตร (2553) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายกลุ่มผลิตสินค้าเกษตรมาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจัดตั้งกลุ่มปรับปรุงคุณภาพผลผลิตมะม่วงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการผลิตมะม่วงคุณภาพดีทั้งในและนอกฤดูกาล ปัจจุบันกลุ่มผู้ผลิตไม้ผลของประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 729 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตสับปะรดซึ่งมีมากเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 159 กลุ่ม รองลงมา คือ กลุ่มผู้ผลิตมะม่วง จำนวน 92 กลุ่ม โดยกลุ่มผู้ผลิตมะม่วงส่วนใหญ่ร้อยละ 84.78 จัดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ที่เหลือเป็นการรวมกลุ่มในลักษณะของกลุ่มปรับปรุงคุณภาพมะม่วง หรือชมรมผู้ปลูกมะม่วงซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นนิติบุคคล ปัจจุบันกลุ่มผู้ผลิตมะม่วงมีการกระจายตัวอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ รวม 31 จังหวัด จังหวัดที่มีจำนวนกลุ่มผู้ผลิตมะม่วงมากที่สุดคือ เลย รองลงมา ได้แก่ เชียงใหม่ ฉะเชิงเทรา และนครราชสีมา อย่างไรก็ตามประเทศไทยปลูกมะม่วงมานาน และมีพันธุ์ปลูกมากกว่า 100 พันธุ์ ปลูกได้เกือบทุกสภาพอากาศ จึงเป็นไม้ผลที่มีผู้นิยมปลูกและรับประทานมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทย มีพื้นที่ปลูกประมาณ 1.975 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 19.75 ของพื้นที่เพาะปลูกไม้ผล มีปริมาณผลผลิตในปี พ.ศ. 2553 ประมาณ 2,469,814 ตัน บริโภคในประเทศ 2,420,114 ตัน ส่งออกในรูปของมะม่วงสดประมาณ 24,000 ตัน ซึ่งตลาดส่วนใหญ่ได้แก่ประเทศ ญี่ปุ่น มาเลเซีย สาธารณรัฐเกาหลี คิดเป็นมูลค่าประมาณ 500 ล้านบาท ราคาส่งออกมะม่วงสดประมาณ 20,830 บาทต่อตัน และประเทศไทยยังมีศักยภาพสามารถส่งออกได้มากกว่านี้ ความต้องการมะม่วงโดยเฉพาะพันธุ์น้ำดอกไม้ นับว่าเป็นที่ขึ้นชอบของต่างประเทศ เช่น ยุโรป และอเมริกา ปริมาณการส่งออกมะม่วงของไทยยังไม่เพียงพอับความต้องการของตลาดโลกทั้งในยุโรปและเอเชีย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2553) โดยรัฐบาลมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์วางแผนนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจด้านการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเร่งรัดในสาระที่สำคัญ ๆ เช่น นโยบายการปรับปรุงคุณภาพของสินค้าเกษตร ซึ่งได้ดำเนินการกำหนดคุณภาพสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกให้มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การพัฒนาระบบการผลิตที่มีการควบคุมคุณภาพแบบครบวงจร ให้มาตรฐานสินค้าเกษตรสอดคล้องกับมาตรฐาน
 สุขอนามัยระหว่างประเทศ รวมถึงสนับสนุนการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสม โดยเกษตรกรผู้ผลิตต้องสมัครเข้า
 ร่วมการตรวจรับรองฟาร์มกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ขอใบรับรองฟาร์มตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (Good
 agricultural practice : GAP) ในแต่ละชนิดพืช และไม้ผลที่มีการออกใบรับรองสวนตามข้อกำหนดของการเกษตรที่ดีที่
 เหมาะสม ให้แก่เกษตรกรแล้ว ได้แก่ มะม่วง ทุเรียน ส้มโอ สับปะรด ฯลฯ ซึ่งมะม่วงจัดว่าเป็นไม้ผลที่ได้รับความนิยม
 และมีการเตรียมความพร้อมเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการผลิตตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม อยู่ในอันดับแรกๆ
 โดยในขั้นต้นจะเน้นไปที่เกษตรกรที่อยู่ในจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมะม่วงที่มีความสำคัญของประเทศก่อน (กรมวิชาการ
 เกษตร. 2550)

อำเภอปากช่อง เป็นแหล่งการปลูกมะม่วงที่สำคัญและมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดในจังหวัดนครราชสีมา โดยมี
 พื้นที่ปลูกประมาณ 13,900 ไร่ มีเกษตรกรที่ลงทะเบียนรายชื่อผู้ปลูกมะม่วง จำนวน 745 ราย (ศูนย์บริหารการ
 ทะเบียนภาค 3. 2552) ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อการส่งออก เนื่องจากความได้เปรียบของภูมิอากาศและสภาพภูมิ
 ประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่โล่ง สลับเนินเขาสูง ต่ำ และสภาพดินเป็นป่าเปิดใหม่ จึงมีความสมบูรณ์ของดินอยู่มาก
 นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ที่มีอากาศเย็นสบาย โปร่งและถ่ายเทได้สะดวก จึงทำให้ไม่มีปัญหาการระบาดของโรคและ
 แมลง เกษตรกรจึงสามารถผลิตมะม่วงเพื่อการส่งออกได้เป็นอย่างดีและยังได้เปรียบกว่าพื้นที่ภูมิภาคอื่น ๆ ทั้งด้าน
 ผลผลิต คุณภาพ รสชาติ และความมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

ดังนั้น การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตาม
 แนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาจะเป็น
 ประโยชน์ต่อเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงการผลิตของเกษตรกรในพื้นที่
 อำเภอปากช่องและพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม
 ข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงที่ลงทะเบียนรายชื่อผู้ปลูกมะม่วงในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน
 ทั้งสิ้น 260 คน โดยแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้นำไปทดสอบ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เข้าร่วม
 โครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ในอำเภอสูงเนิน และอำเภอบัวชุม จังหวัด
 นครราชสีมา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะใกล้เคียงกัน จำนวน 30 ราย เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่า
 สัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.73 และวิเคราะห์
 ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variables)

ปัจจัยส่วนบุคคล

- อายุ
- เพศ
- การศึกษา
- จำนวนสมาชิกครัวเรือน
- ประสบการณ์ในการผลิตมะม่วง

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

- พื้นที่ปลูกมะม่วง
- ผลผลิตมะม่วงปี 2553
- รายได้จากผลผลิตมะม่วง
- รายจ่ายจากการผลิตมะม่วง
- แรงงานในครัวเรือนที่ช่วยด้านการเกษตร
- เงินทุนและสินเชื่อในการผลิตมะม่วง

ปัจจัยด้านสังคม

- การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร
- สถานภาพทางสังคม
- การติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตร
- ประสบการณ์ในการฝึกอบรม
- การแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์กับเกษตรกรรายอื่น

ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์

- ทำเล ที่ตั้ง
- แหล่งน้ำใช้สำหรับการเกษตร

ปัจจัยด้านอื่น ๆ

- ความรู้ในการผลิตมะม่วง
- การปฏิบัติในการผลิตมะม่วง

การตัดสินใจเข้าร่วม

โครงการ

ผลิตมะม่วงตามแนวทาง

การเกษตรที่ดีเหมาะสม

- ผู้เข้าร่วม

- ผู้ไม่เข้าร่วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการศึกษาและอภิปราย

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 46.19 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประสบการณ์ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 10.88 ปี จำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4.32 คน พื้นที่ปลูกมะม่วงเฉลี่ย 39.93 ไร่ ผลผลิตต่อไร่ต่อปีเฉลี่ย 1,233 กิโลกรัม รายได้จากการผลิตมะม่วงต่อไร่ต่อปีเฉลี่ย 102,580 บาท รายจ่ายจากการผลิตมะม่วงต่อไร่ต่อปีเฉลี่ย 82,904 บาท แรงงานครัวเรือนเฉลี่ย 2.02 คน แหล่งเงินทุนและสินเชื่อที่

2. ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยภูมิศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์และ หนังสือพิมพ์ เฉลี่ย 2.02 ครั้งต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ทางสังคม มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพื่อรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ GAP เฉลี่ย 2.02 ครั้ง/ปี ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเฉลี่ย 1.45 ครั้ง/ปี และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์กับเกษตรกรรายอื่นเฉลี่ย 17.30 ครั้ง/ปี ลักษณะสภาพพื้นที่สวนเป็นแบบที่ลาดเชิงเขา ส่วนใหญ่อาศัยแหล่งน้ำจากน้ำฝน

3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) อยู่ในระดับมาก (คะแนนร้อยละ 96.2) เมื่อเปรียบเทียบกับความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วง ระหว่างเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและไม่เข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. การปฏิบัติตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง

กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 32.47$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าด้านที่เกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมาก ได้แก่ การปฏิบัติและการควบคุมการผลิต การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร และการบันทึกและควบคุมเอกสาร ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดการสุขลักษณะสวน และการจัดการปัจจัยการผลิต เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามแนวทาง GAP ระหว่างเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและไม่เข้าร่วมโครงการ พบว่ามีการปฏิบัติตามแนวทาง GAP แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการปฏิบัติตามแนวทาง GAP ในระดับที่สูงกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ (Table 1)

Table 1 Comparison of practice in GAP between GAP Mango Farmer and Non GAP Mango Farmer

Attribute	n	\bar{X}	S.D.	Mean differences	t	p
GAP Mango Farmer	184	35.12	0.924	9.07	44.19	0.000**
Non GAP Mango Farmer	76	26.05	1.688			

**significance at level 0.01

5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

จาก Table 2 การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) แบบทวิ (Binary Logistic Regression) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม GAP อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติพบว่ามีเพียง 4 ปัจจัย ได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม สภาพพื้นที่สวนและอายุ โดยปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก ได้แก่ ระดับการศึกษา [(Exp(B) = 14.589] สถานภาพทางสังคม [(Exp(B) = 13.783] และสภาพพื้นที่สวน [(Exp(B) = 6.053] แสดงว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจัยนี้ไปช่วยเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ กล่าวคือ เกษตรกรที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษา มีโอกาสในการตัดสินใจเข้าร่วมมากกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาถึง 14 เท่า เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับสูง จึงทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้ เข้าใจในเรื่องแนวทางการเกษตรที่เหมาะสม การถ่ายทอดความรู้ทำได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประไพพรรณ สุอัย (2547) ซึ่งพบว่า การศึกษามีผลต่อการยอมรับโครงการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับเกษตรกรที่มีตำแหน่งทางสังคมมีโอกาสที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีตำแหน่งทางสังคมถึง 13 เท่า ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำทางสังคม เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิก อบต. มักมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานตามแหล่งต่างๆ ตลอดทั้งมีโอกาสติดต่อ ประสานงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ มากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โอปอล สุวรรณเมฆ และปัญญา หมั่นเก็บ (2554) พบว่าตำแหน่งทางสังคมมีอิทธิพลต่อการยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัด สุรินทร์ และเกษตรกรที่มีสภาพพื้นที่สวนเป็นแบบที่ลาดเชิงเขา มีโอกาสในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการมากกว่าเกษตรกรที่มีสภาพพื้นที่สวนแบบอื่น ๆ ถึง 6 เท่า ทั้งนี้เนื่องจากสภาพพื้นที่แบบที่ลาดเชิงเขาเหมาะแก่การปลูกมะม่วงมากกว่าสภาพพื้นที่สวนแบบอื่น ๆ เพราะพื้นที่ในการปลูกมะม่วงต้องระบายน้ำได้ดี และไม่มีน้ำท่วมขัง ดังนั้นในการปลูกมะม่วงจึงนิยมปลูกกันในพื้นที่สูง เพื่อช่วยในการระบายน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในมะม่วง ของกรมวิชาการเกษตร (2553) ที่ได้กล่าวว่า ในการเลือกพื้นที่ปลูกมะม่วงอย่างเหมาะสม นั้นควรเลือกพื้นที่ปลูกที่ระบายน้ำดี พื้นที่โล่ง และมีความลาดชันไม่เกิน 20 เปอร์เซ็นต์ เพื่อช่วยในการระบายน้ำและไม่ท่วมขัง ส่วนปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ ได้แก่ อายุ [(Exp(B) = .781] แสดงว่าปัจจัยนี้จะไปช่วยลดโอกาสในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ กล่าวคือ เกษตรกรที่มีอายุมากมีโอกาสที่จะเข้าร่วมโครงการน้อยกว่าเกษตรกรที่มีอายุน้อย ทั้งนี้เนื่องจาก อายุ มีผลต่อการศึกษาค้นคว้าความรู้ เกี่ยวกับการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยทัตต์ กาบบัว (2551) พบว่า อายุมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลแม่ทา กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

จากการตรวจสอบความถูกต้องของโมเดล (Model Summary) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เท่ากับ ร้อยละ 61.0 (Cox & Snell) และ ร้อยละ 87.0 (Nagelkerke) ตามลำดับ นั้นหมายความว่าสมการถดถอยโลจิสติกสามารถอธิบายความผันแปรได้ถูกต้องถึงร้อยละ 87.0 (Nagelkerke) และสมการถดถอยโลจิสติก สามารถทำนายกลุ่มเกษตรกรตัดสินใจเข้าร่วมโครงการได้ร้อยละ 99.5 และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการได้ถูกต้องร้อยละ 85.5 ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วสมการถดถอยโลจิสติกสามารถทำนายได้ถูกต้องได้ทั้งหมด ร้อยละ 95.4 (Table 2)

Table 2 Factors Influencing Farmer's Decision Making in Good Agricultural Practice (GAP) of Mango Production

Variable	B	S.E	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Constant	-93.553	1.252E4	.000	1	.994	.000
Gender	.765	.768	.992	1	.319	2.149
Age (years)	-.230	.089	6.738	1	.009**	.794
Education level	2.680	1.209	4.914	1	.027*	14.589
Number of household members	.147	.351	.175	1	.676	1.158
Mango farm are (rai)	.040	.029	1.916	1	.166	1.040
Mango farming experiences (years)	-.012	.125	.010	1	.922	.988
Annual Income from mango productions	.000	.000	1.581	1	.209	1.000

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Variable	B	S.E	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Cost of mango production	.000	.000	.227	1	.634	1.000
Household labors involved in farming	1.804	.944	3.651	1	.056	6.074
Yield (k.g/rai)	-.034	.029	1.414	1	.234	.967
Financial resources	1.037	.886	1.371	1	.242	2.821
Receiving information on GAP	.043	.093	.210	1	.647	1.044
Social Status	2.623	1.310	4.011	1	.045*	13.783
Training on GAP	-.864	1.126	.589	1	.443	.421
Contacted with the GAP officer	-.283	.326	.756	1	.385	.754
Exchange the knowledge with other farmers	.006	.036	.028	1	.867	1.006
Topography	1.801	.861	4.374	1	.036*	6.053
Water resource supply	-19.760	3.291	.000	1	.995	.000
Knowledge on GAP	-.421	.323	1.696	1	.193	.657
Practice on GAP	41.089	4.839	.000	1	.993	6.992E17
Overall correct predictions	95.4					
GAP (n = 184)	99.5					
Non GAP (n = 76)	85.5					
-2 Log-likelihood	69.348					
Cox and Snell R ²	.610					
Nagelkerke R ²	.870					
Chi-square	.980					
Significance (P-value)	.998					

*significance at level 0.05

**significance at level 0.01

6. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

จากการศึกษาปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรทำสวนมะม่วง พบว่า ส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาปัจจัยการผลิตราคาแพง เช่น ปุ๋ย และสารเคมีป้องกันศัตรูพืชทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 51.61 และปัญหาไม่มีเจ้าหน้าที่เข้ามาตรวจวิเคราะห์ดินและน้ำ คิดเป็นร้อยละ 13.97 โดยเกษตรกรมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดหาปุ๋ย และสารเคมีป้องกันศัตรูพืชทางการเกษตร ในราคาที่ถูกให้กับเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 60.00 และควรมีเจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนในระบบ GAP และอำนวยความสะดวกในการวิเคราะห์ดินและน้ำให้กับเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 14.33

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จากกรณีวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม GAP อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีเพียง 4 ปัจจัย ได้แก่ สถานะภาพทางสังคม การศึกษา และสภาพพื้นที่สวน เป็นความสัมพันธ์เชิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บวก และอายุ เป็นความสัมพันธ์เชิงลบ และเมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามแนวทาง GAP ระหว่างเกษตรกรที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม อย่างถูกต้องให้กับเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง ทั้งทางด้านการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และสื่อให้ความรู้ประเภทต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและเข้าใจง่าย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับสูง จึงทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรมีการส่งเสริมและให้ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมอย่างถูกต้องแก่เกษตรกร ไม่ว่าจะเป็นการปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว

1.2 จากการศึกษา พบว่า สถานภาพทางสังคมมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ดังนั้นควรมีการฝึกอบรม สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมให้กับกลุ่มผู้นำชุมชน หรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนที่เกษตรกรให้ความนับถือ เนื่องจากผู้นำเหล่านี้มีโอกาสเข้าถึงเกษตรกรได้มาก และสร้างความรู้เกี่ยวกับเรื่องการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมโดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ด้านการผลิต การใช้สารเคมี ให้มากขึ้น เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร เพื่อที่เกษตรกรจะสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามเกณฑ์ของระบบแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

1.3 ควรมีการศึกษาถึงความเป็นได้ ในการใช้ปัจจัยการผลิตที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สามารถผลิตหรือหาได้ในท้องถิ่นทดแทนปัจจัยการผลิต จำพวก ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชซึ่งมีราคาแพง เพื่อลดต้นทุนการผลิตในการทำสวนมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงความเป็นได้ ในการใช้ปัจจัยการผลิตที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สามารถผลิตหรือหาได้ในท้องถิ่นทดแทนปัจจัยการผลิต จำพวก ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชซึ่งมีราคาแพง เพื่อลดต้นทุนการผลิตในการทำสวนมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

2.2 ควรมีการศึกษาด้านการจัดการโซ่อุปทาน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม เพื่อให้มีศักยภาพทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในผลผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ให้กับผู้บริโภค ผู้ประกอบการค้าขาย ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ รวมถึงยังส่งผลให้ประเทศไทยยังคงรักษาความเป็นประเทศผู้ผลิตผลไม้เมืองร้อนที่สำคัญของโลก

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้แนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ในการผลิตมะม่วงหรือไม้ผลชนิดอื่น ของเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกและพัฒนาไม่ผลในจังหวัดอื่นๆ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการใช้ (GAP) ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. 2553. การผลิตทางการเกษตรตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม. [Online]. Available :http://www.doa.go.th/gap/gap_longan.pdf [10/07/2553].
- _____. 2550. หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการขอรับรองฟาร์ม ตามระบบการจัดการ คุณภาพ: การผลิตทางการเกษตรตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับพืช (GAP) [Online]. Available http://www.doa.go.th/gap/food_safety/counsel/counsel4.doc [18/11/2553].
- _____. 2551ก. การผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสม. [Online]. Available :http://www.doa.go.th/gap/gap_longan.pdf [18/11/2553].

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- _____. 2553. ระบบสารสนเทศแหล่งผลิตมะม่วง. [Online]. Available: http://it.doa.go.th/mango/index.php?option=com_content&view=article&id=61:2010-07-28-03-58-0 [22/05/2554].
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2553. สม่าพันธ์ชาวสวนมะม่วงแห่งประเทศไทย. [Online]. Available : <http://www.doae.go.th /prompt/2552/090605/3.pdf> [30/07/2553].
- กรมศุลกากร. 2549. สถิตินำเข้า-ส่งออก. [Online]. Available : http://www.customs.go.th/statistic/statistic index/HS_0804500200 [22/07/2553].
- ชัยทัตต์ กาบบัว. 2551. “ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลแม่ทา กิ่งอำเภอแม่ฮอน จังหวัด เชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- ธนรรจิต สีหาบุตร. 2547. “ศักยภาพในการส่งออกผลไม้ของไทยในตลาดต่างประเทศ”. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขา เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประไพพรรณ สุอ้าย. 2547. “ ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเกษตรกรที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิต วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์บริหารการทะเบียนภาค 3 . 2552. ที่ว่าการอำเภอปากช่อง. [Online]. Available : <http:// tambon. Kambonhai. com/region 3 /Nakhonratchasima/3021/>. [4/08/2553].
- สำนักงานเกษตรอำเภอปากช่อง. 2553. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งออกมะม่วงปี 2553. [Online]. Available: <http://pakchong.khorat. doae.go.th/Link%20pages/Technology% 20transfer/Pongtalong/Manggo.html> [15/07/ 2553].
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2553. มะม่วงเพื่อการส่งออก. [Online]. Available: <http://phtnet.org/phtic-research/view-article. asp?aID=10> [02/03/ 2554].
- โอบอล สุวรรณเมฆ และปัญญา หมั่นเก็บ. 2554. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์”. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ วิทยาลัยการบริหารและจัดการ, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้